
Polskie biblioteki naukowe jako warsztat naukowy polonisty.

Biuletyn Polonistyczny 2/6, 50-54

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kongres unaoznił naszym folklorystom pilną potrzebę rozszerzenia zakresu badań. Chodzi o zaniedbany dotąd a bardzo przecież ważny odcinek badań nad podaniami polskimi. Prof. W.E. P e u o k e r t z Getyngi, znający zresztą język polski, urodził się bowiem pod Legnicą i język polski słyszał w dzieciństwie, redaguje monumentalny "Słownik podań", encyklopedyczny zbiór wzorowo opracowanych materiałów z dziedziny podań nie tylko niemieckich, ale i środkowoeuropejskich. Pomoc polskich folklorystów, w postaci dostarczenia materiałów i ich należytego opracowania, jest, rzecz jasna, bardzo ważna. Tymczasem stan naszych badań i wydawnictw w tym zakresie jest więcej niż ubogi. Poza mizernym zbiorkiem L.Siemieńskiego, który ukazał się w r. 1845, w nowych czasach przedmiotem badań naukowych były jedynie poszczególne podania (o Walgierzu i Wandzie), a nasza kadra folklorystów podaniami się dotąd nie zajmowała. Dla naszej folklorystyki wpływa stąd pilne zamówienie naukowe - w postaci napisania dwu książek: zbioru podań kronikarskich i miejscowych oraz ich monograficznego opracowania. W ten sposób nauka polska pozbedzie się dotkliwej luki, równocześnie zaś wyniki tych prac wejdą do dorobku europejskiego i światowego. Wykonanie tego zadania spada na młodą kadrę naszych folklorystów. Opiekę nad realizacją zadania sprawować będzie prof. J.Krzyżanowski.

POLSKIE BIBLIOTEKI NAUKOWE JAKO WARSZTAT NAUKOWY POLONISTY

Rozpoczynamy druk informacji dotyczących polskich bibliotek naukowych jako warsztatu naukowego polonisty. Nie pretendując do charakteryzowania zbiorów bibliotecznych pod względem ich zawartości, notatka niniejsza zmierza do zorientowania polonisty w zakresie i sposobach korzystania z niektórych bibliotek, zawierać tedy będzie dane o opracowaniu zbiorów, katalogach, wydawnictwach bibliotek, zorganizowanej przez nie służbie informacyjno-bibliograficznej itp.

Biblioteka Narodowa w Warszawie

Opracowanie zbiorów

Spośród druków starych skatalogowane zostały już polonica. Natomiast jeszcze nie wszystkie druki obce uwidocznione są w katalogach.

Druki nowsze (od 1800 r.) objęte są katalogiem alfabetycznym, poza tym powojenna produkcja wydawnicza polska oraz wpływ bieżący od 1946 r. opracowane zostały w katalogu systematycznym.

Obok katalogowania własnych zbiorów Biblioteka prowadzi również centralną ewidencję zbiorów innych bibliotek polskich. Wymienić tu należy: centralny katalog bieżących czasopism zagranicznych, centralny katalog czasopism polskich i obcych ze wszystkich dziedzin wiedzy, centralny katalog książek zagranicznych (nabytki za okres powojenny: 1954-1956), centralny katalog starych druków: XV-XVII w;

Wydawnictwa Biblioteki

- 1) Przewodnik Bibliograficzny. Urzędowy Wykaz Druków wydanych w P.R.L. - tygodnik. Jest to bieżąca bibliografia narodowa, kontynuacja przedwojennego "Urzędowego Wykazu Druków", wznowiona w 1946 r.
- 2) Bibliografia Zawartości Czasopism - miesięcznik. Wychodzi od 1951 r. Lata 1947-48 ukazały się jako wydawnictwo powielane.
- 3) Bibliografia Bibliografii i Nauki o Książce - rocznik. Dotychczas wyszły roczniki za lata 1945-1956.
- 4) Książka w dawnej kulturze polskiej - seria wydawana wspólnie z Instytutem Badań Literackich obejmuje publikacje monograficzne z zakresu historii książki polskiej. Dotychczas ukazało się 8 tomów.
- 5) Biuletyn Instytutu Bibliograficznego - publikacja ukazująca się w nieregularnych odstępach czasu. Obecnie ukazuje się tom 5-ty.
- 6) Katalog Mikrofilmów - rocznik publikowany od 1951 r.; obejmuje wykaz przybytków archiwum mikrofilmowego Biblioteki. Dotychczas ukazało się 5 zeszytów.
- 7) Katalog Rękopisów Biblioteki Narodowej - jest kontynuacją przedwojennego katalogu (t. 1-3). Po wojnie ukazał się t. 4-ty katalogu.
- 8) Literatura piękna - wydawnictwo ciągłe (rocznik) do użytku bibliotek powszechnych. Jest to adnotowana bibliografia beletrystyki, ukazującej się w Polsce w ciągu roku.
- 9) Ruch Wydawniczy w liczbach - urzędowa statystyka ruchu wydawniczego ukazująca się od 1955 r.
- 10) Biblioteka Narodowa w latach 1945-1956. Warszawa 1958 r. Zawiera dokładniejsze dane o zbiorach Biblioteki.

11) Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej. Wychodzi od 1958 r. (Wyd. powielane).

Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu

Czytelnikowi służą: "Katalog alfabetyczny główny" oraz "Katalog systematyczny" w Dziale Katalogów Rzeczowych.

Charakterystyka zbioru starodruków znajduje się w artykule Kazimierza Zatheya pt. "Księgozbiór starych druków Biblioteki Zakładu im. Ossolińskich we Wrocławiu" (Rocznik Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. T.V. Pod redakcją Franciszka Pajączkowskiego. (Wrocław 1957, s.677-682).

Inkunabuły Biblioteki zostały wyliczone w drukowanym wydawnictwie "Katalog inkunabułów Biblioteki Zakładu im. Ossolińskich we Wrocławiu". Na podstawie materiałów Kazimierza Piekarskiego opracowała Alodia Kawecka-Gryczowa. Wrocław 1956.

Dla grupy druków XVI w. istnieje katalog kartkowy.

Druki XVII i XVIII w. ujęte są w jeden wspólny katalog kartkowy. Rękopisy ujęte są w wydawnictwie "Inwentarz rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu" opracowany zbiorowo pod redakcją Jadwigi Turskiej, bibliotekarki Zakładu, obejmuje Tom I. Rękopisy 1-7325 i Tom II. Rękopisy 7326-11930 oraz "Katalog rękopisów Biblioteki im. Gwalberta Pawlikowskiego" Wrocław 1949.

O przybytkach w zakresie rękopisów informuje stale biuletyn informacyjny Biblioteki - "Ze skarbcza kultury" pod redakcją Edwarda Kiernickiego.

W miarę opracowania większych partii nabytków rękopiśmiennych są one okresowo ogłaszane drukiem jako "Materiały do III tomu Inwentarza rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich", również w biuletynie "Ze skarbcza kultury".

Wspomnieć należy, że w oparciu o zbiory Biblioteki prowadzi swoje prace Pracownia Historycznoliteracka Biblioteki, por. Biuletyn Polonistyczny, zesz. 3 s.12-14.

Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego

Biblioteka posiada kilka katalogów, które w różnych aspektach wykazują jej zasoby.

Zbiory starych druków wykazane są w specjalnym katalogu kartotekowym. O pozycjach jeszcze nie opracowanych zasięgnąć można informacji w Oddziale Starych Druków, gdzie znajduje się rów-

nież kartoteka drukarzy polskich i obcych oraz kartoteka druków opracowanych w ciągu ostatnich dziesięciu lat w układzie działowym.

Druki z XIX i XX w. oraz czasopisma wykazane są w katalogach alfabetycznych. Dopełnieniem Katalogu Głównego jest szczerkowy katalog, zawierający nieliczne pozycje wydane przed 1917 r. Oprócz katalogu głównego znajduje się wyborowy katalog alfabetyczny dostosowany do potrzeb studentów.

W specjalnych katalogach wykazane są rękopisy i ryciny.

Obok katalogu alfabetycznego znajduje się katalog przedmiotowy; katalog ten nie wykazuje tekstów literackich (z wyjątkiem antologii) i starych druków, a literaturę popularnonaukową uwzględnia w wyborze.

Specjalny wydzielony oddział informacyjno-bibliograficzny informuje czytelników o zasobach Biblioteki i pomaga w dotarciu do potrzebnych informacji.

Oddział posiada szereg kartotek roboczych, z których najważniejsze są następujące:

1. Kartoteka bibliografii załącznikowych polskich i obcych,
2. Skorowidz portretów: wizerunków, zawierający również podobizny poetów i pisarzy,
3. Katalogi wystaw organizowanych przez Bibliotekę, z których wymienić należy:
 - a. Ważniejsze publikacje polonistyczne 1945-1956,
 - b. Z warsztatu pisarskiego H. Sienkiewicza,
 - c. Odbicie stosunków kulturalnych polsko-szwajcarskich w XVI-XVIII w.,
 - d. Laureaci nagrody Nobla w dziedzinie literatury,
 - e. Mickiewicz w literaturze świata,
 - f. Dawne drukarnie polskie,
 - g. Polska sztuka drukarska,
 - h. J.U. Niemcewicz. 200 rocznica zgonu.

Biblioteka wydaje w formie maszynopisu powielanego dwie periodycznie ukazujące się publikacje:

- 1) Wykaz nabytków zagranicznych Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. Wybór. (Kwartalnik w układzie działowym).
- 2) Wykaz bieżących czasopism obcych (Rocznik w układzie alfabetycznym i działowym).

Biblioteka Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

Posiada katalog alfabetyczny z wyodrębnionymi katalogami alfabetycznymi czasopism i starych druków. O bieżących wpływach informuje nieregularnie publikowany drukiem "Wykaz ważniejszych przybytków". Biblioteka udziela na miejscu lub pisemnie informacji katalogowych i bibliograficznych oraz załatwia wszelkie kwerendy biblioteczne.

Książnica Miejska im. M. Kopernika w Toruniu

Posiada katalogi w układzie alfabetycznym i przedmiotowym. Ponadto katalogi obejmują osobno rękopisy, starodruki, mapy i atlasy, sztukę, Pomorze, Toruń, Kopernika.

Ośrodek Informacyjno-Bibliograficzny posiada liczne kartoteki literackie, jak np. Mickiewicz, Druki okresu Wielkiej Emigracji, M. Dąbrowska, J. Kasprówicz, W. Bogusławski, Pamiętniki dotyczące powstania listopadowego i inne.

Biblioteka Śląska w Katowicach

Całość zbiorów ujmują cztery katalogi: dwa alfabetyczne (jeden dla publiczności, drugi wewnętrzny), systematyczny i topograficzny. Silesiaca wchodzące w skład księgozbioru Pracowni Śląskiej udostępnione są tylko na miejscu.

Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego

Ogólne wiadomości o zbiorach - w Przeglądzie Bibliotecznym 1955, zesz. 2, s.177-182.

Informacje o rękopisach treści literackiej podaje Janusz Odrowąż-Pieniążek w Archiwum Literatury. T.I.

O rękopisach dotyczących Mazowsza Płockiego informuje St.Kostanecki w "Notatkach Płockich" 1956, zesz.1.

Biblioteka posiada katalog alfabetyczny autorsko-przedmiotowy, ograniczony do osób lub miejscowości, jeżeli występują one jako tematy pierwszoplanowe. Ponadto prowadzi katalog przedmiotowy Mazowsza Płockiego i Vistulanów. Istnieje też katalog druków Mazowsza Płockiego i Słownik Bio-bibliograficzny, dotyczący regionu.